

SAYI 2 // HAZİRAN 2022

MOİRA

PALTOLU CASUSUN EŞLİĞİNDE

EN OKUNAKLI ÇEHREMİLE BEKLİYORUM

Abdulkadir Turgut-Aysun Aslan-Ayşe Okulmuş-Betül Kübranur
Karaca-Beyza Pınar-Burcu Çolak-Faruk Öztürk-Hayrullah Coşkun-
Mehtap Tunahan-Muhammet Yusuf Taşçı-Nuran Açıkgöz-Özge
Özdemir-Şükriye Tırsi-Zeynep Sönmez-Zeynep Uzun

Maira

Sayı 2 //1 Haziran 2022

İmtiyaz Sahibi:

ETÜ Düşünce ve Felsefe Kulübü

Editör:

Arş. Gör. Tanju TOKA

Genel Yayın Yönetmeni:

Arş. Gör. Tanju TOKA

Kapak Görseli:

Stephen Gwaltney-Unhinged

Dağıtım Sorumlusu:

Ayşe Deniz Güneş

Sosyal Medya Sorumlusu:

Beyza Tanrıverdi & Ayşe Deniz Güneş

e-Posta Adresi:

moiradergi@gmail.com

Instagram Adresi:

@moiradergi

Sayın Okur ve Yazarlarımız;

Maira dergisinde yayımlanan tüm yazıların yasal sorumluluğu eser sahiplerine aittir.

İÇİNDEKİLER

Editörden Mesaj---1

Şiir

Betül Kübranur Karaca
Akşam Kırıntısı---2

Deneme

Aysun Arslan
Sosyal Robotikler---3

Şiir

Ayşe Okulmuş
Ruh'a Veda---4

Deneme

Beyza PINAR
Türk Felsefesinin İmkânı---6

Şiir

Aysun Arslan
Krizantem Olmak---8

Deneme

Burcu Çolak
Varoluşsal Farkındalık---9

Röportaj

Mehtap Tunahan
İrem Uzunhasanoğluyla Röportaj---10

İÇİNDEKİLER

Şiir

Muhammet Yusuf Taşçı
Bilemezsiniz---13

Film Analizi

Nuran Açıkgöz
Tek Gerçek: Truman---14

Şiir

Özge Özdemir
Kaldırım Taşı---17

Deneme

Şükriye Tırısı
Aralık Soğuğu---18

Şiir

Abdulkadir Turgut
Karşımdaki Sen---20

Çeviri

Faruk Öztürk
En Büyük Yük---21

Kitap Analizi

Zeynep Uzun
Cesur Yeni Dünya'nın İncelenmesi---22

Araştırma Yazısı

Hayrullah Coşkun
Felsefi Bir Yöntem Olarak Fenomenoloji---27

Araştırma Yazısı

Zeynep Sönmez
Aristoteles Felsefesinde Etik ve Siyaset
Kavramlarının İncelenmesi---30

-Tanju Toka Editörden Mesaj

Sevgili **Maira** okuru;

Dergimizin ikinci sayısını sizlerle buluşturmanın heyecanı içerisindeyiz. Bu sayımızda şiir, deneme, kitap ve film analizleri, çeviri, röportaj ve araştırma yazılarını kapsayan geniş bir yayın türü bulunmaktadır.

Dergimizin ikinci sayısının yayımlanması birçok kişinin çok kıymetli katkı ve desteğiyle birlikte gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, öncelikle dergimizden haberdar olduğu ilk andan itibaren bize her türlü desteği veren Rektörümüz sayın Prof. Dr. Bülent ÇAKMAK hocamıza **Maira** ailesi olarak medyun-u şükranız. Ayrıca Felsefe bölümü başkanı sayın Doç. Dr. Kemal BAKIR hocamızın şahsında Erzurum Teknik Üniversitesi Felsefe bölümünün bütün hocalarına da şükranlarımızı sunmak isteriz. Son olarak, ilk sayımızda olduğu gibi ikinci sayımızda da metinlerin toplanması, dizgi ve editöryel çalışmalarda gösterdiği gayret ve özverisinden dolayı ETÜ Düşünce ve Felsefe Kulübü'müzün başkanı sayın Ayşe Deniz GÜNEŞ'e kalbi teşekkürlerimi iletmek isterim.

Bir sonraki sayımızda buluşma heyecanımızı İsmet ÖZEL'in "Paltolu casusun eşliğinde/En okunaklı çehremle bekliyorum." dizlerinde saklı olan duyguyla ifade ediyoruz.

Betül Kübranur Karaca Akşam Kırıntısı

Akşam ve dışarıya atası geldi kendisini
Başka çaresi yoktu
Aklına geleni o anda yapmazsa
düşünür hep öleceğini
Birlikte attık bahane de bulmuştuk, unuttuk
Karların yağış şekli rotamız olsun mu
Cevabımız, çılgınlığımızla ısıtalım kendimizi
Sahi bu kadar evlerinize sığınmaya gerek var mıydı
Ama üşümekten ve akşamlardan korkun bazen bizim olsun bazen sokaklar
Varlığını unutturuyor bir süreliğine
yiyecek almış yanına gizlice
Dönecektik zaten, nereden çıktı
gördüğüm, beni duymayıp duraksaması
Patlamış mısırının poşeti de patlamış
düşenleri karlardan seçilmiyormuş, azalanlardan anlamış
Panikliyorum, arkamızda suç delilleri
Hemen bir plan yapmalıyım
Buralarda olmalı sanık savunması
O masum, beni götürün
sakarlığımдан tutun, onu gözetin
Plastik yargıç takılıyor ayağıma, suç sayılmaz bu
Bırakıyorum gerçek sanıklarıyla onu
O zaman şimdi farklı seslerle de basabiliriz değil mi kar gıcirtısı
Nimet çiğnenmez diyor, annemin öğretisi kendisi artık bir Gretel
Cadıları da reddeder.

Aysun Arslan Sosyal Robotikler

Öylece kocaman bir amansızlık içinde buluyorum kendimi sonunu başını çözemediğim ruh gibi dar gün kadar aydın yollar gibi uzun oluyor. Gerçekliği yitirip gittiğim zamanlar oluyor ki, bu bana neleri sorgulatıyor neyi bastırıştırıp formülünü çıkarttırmıyor. Sonra kendime gerçeklikten sıyrılıp hak veriyorum. Bedenen varlığımı ruhen ayıştırıncı ne kalıyor ki geriye. Bedenen yaşamak için ihtiyaçlarımızı karşılayıp bunu yapabilmek adına oluşturulmuş bir düzenin parçasıyız ona göre seçimler yapıp güneşin doğup batmasıyla nitelendirilmiş adına gün dediğimiz bu günleri bekleyerek sayarak zamanı geçirmiyor muyuz? Geçiriyoruz geçirmez miyiz hiç;

Yeni sistemler kursunlar yeni çağlar bekliyorum. Fizyolojik ihtiyaçlardan sıyrılıp gerekirse bir makineye bağlı hiçbir istemezliğin sorumluluğunu almadığım, dünyanın fiziksel kurallarına uymak zorunda kalmadığım, bir nevi zamansızlığı bulduğum -fazlasını isterdim ama mümkünatın öte sınırlarını biliyorum- bitmeyen rüyalar bana bu çağı bulsunlar.

Fiziksel kuralının ki bu dünyadaki gerçekliği oluşturan ana unsuru aşmak bile bir tür özgürlüğün anahtarı gibi. Günden güne olağanla yaşayan monotonlaşmış hayatımızın imkansız kelimesinin tabularını yıkarak oluşturulmuş bir dünya olurdu sanal sahte gerçekliğimiz. Ama tüm dışıdıklarından daha ötopik bir şey var bu dünya adına sınırim acı dışındaki tüm duyguları yaşamak bir yerde suç gibi algılanıyor ya da bana böyle algılandığı hissettirilmiş. Ama ben bunun öğrenilmiş gerçeklik olduğunu düşünüyorum artık.

Peki kötü veya iyi algılanış açısına göre, lüzumsuz dedikleri duygulara niye sahibiz?

Kıskanmalıyım bugün seni canım bu bana başka bir hayatı göstersen. Öfkem beni alsın Mars'a götürsün güç versin. Bencilliğim benliğimi ve haklarımı korusun. Endişlerim bir hastalıktan ziyade kalkanımdaki oklarım olsun. Kaçmayalım duygularımızdan reddetmeyelim. Onları kabul etmedikçe kendi duygularımıza düşman oluyoruz. Duygularımızı kontrol edemez hale geliyoruz. Duygularımızdan sorumlu değiliz ki davranışlarımızdan sorumluyuz.

Bahsetmek istediğim bir duygu daha var ki kendisi iyi bilinmiş hep istenmiş ama geri plana itilmiş "Sevgi"; sevgisiz bir dünyadaki sevgi. İnsanları görüyorum aşkı öldürüyorlar hem de her şeye karşı olan aşkı. Bir iş yapıyoruz karşımızdaki insanlar tutkumuzu öldürmek adına yaşıyor. Bizi öldürmek için tutkularımızı öldürüyorlar. Birini sevmekten bahsetmiyorum bile. Annesine sevgisini gösteremeyen birini bile tanımım bu hayatta bu kadar gizlenmeli mi bu? Sevgi adı altında sevgisiz olanlar kadar ilginç olmasa gerek. Mesela çiçeği koparıyoruz seviyoruz güya ama öldürüyoruz. Kadınları ve erkekleri seviyoruz birini öldürüyor diğerini gümüyoruz. Kendisine zarar olmayan hayvanlara bile nefret kusan insanlar var. Hayvanların bizimle ne derdi var? Biz bu hayatta bir şeyleri çok yanlış anlıyoruz. Belki bizim kendimizle derdimiz vardır dünyayla değil. En iyisi biz sevelim bir ruhu, kalbi, cansız varolacak şeyleri de sevelim. Sevgi bizi aydınlatır. Sevmek bir tuzak ya da yasadık değil önce kendimizi sevelim sonra da yaşama. Duygularımızı sevelim bizi insan yapan duygularımızı. Bu dünyayla ancak bu şekilde anlaşırız.

Ayşe Okulmuş Ruh'a Veda

Ruhum ele geçiyor bedenimi
Hissizleşiyorum
Yavaş yavaş yok ediyor beni düşünemiyorum
Duvarlar örüyor
Göremiyorum
Görmem gerekeni
Ve kör ediyor beni
Bağırıyorum sesimi duyan yok
Ağlıyorum
Yaşları silen yok
Tükeniyorum anlayan yok
Ve en sonunda
Deliriyorum, kimsesizleşiyorum
Hisler yerle bir oluyor
Ben artık ben olmaktan çıkıyorum
Kaybediyorum her şeyi
Kimsesiz bir deli oluyorum
Deli olmakta güzelmiş be
Artık sadece gülüyorum
Ağlamak yok gülüyorum
En güzeli de ağlanacak halime gülüyorum
O mevkide umursamaz oldum

Elveda diyorum
Hüzünlerime
Acılarıma
Vazgeçilmezlerime
Yerinde olan aklıma
Elveda

Hani derler ya çocuk aklına sahiptirler
Delirecek
O vakit
Uyanın çocuklar
Kalkın gülelim
Oynayalım
Artık bende çocuğum
Koşalım sonsuzluğa
Tek derdimiz hiç ulaşamayacağımız
Sonsuzluğa koşmak olsun
Hadi çocuklar
Tutsanıza elimden
Bende sizdenim artık
Gelsenize yanıma
Buradayım bakın

Ve hoşça kal büyük insan
Öğrendim artık
En güzeli küçük insan olmakmış
Her şey sizin olsun
Siz büyüün
Ben küçük kalacağım
Hoşça kalın...
selametle...

Beyza Pınar

Türk Felsefesinin İmkânı

Bir Türk felsefesinin imkânını araştırmak için öncelikle tarihsel anlamda inceleme yapılması gerekmektedir. Tarihsel sürece baktığımız zaman, Türk felsefesi ile adlandırılan bir felsefe olmadığı görülür. Böyle olunca bir Türk felsefesi mümkündür diyemeyiz. Çünkü Türk felsefesi varsa bunun felsefenin diline aktarılmış bir tasarımı, önermesi ve öğretisi olması gerekmektedir. Fakat bunların hiçbiri yoktur.

Ortaçağ'daki 8 ve 12. yüzyıl Arasındaki Türk-İslam düşüncesi ve Türk İslam felsefesi tarihi Türk felsefesi ile karıştırılmamalıdır. Çünkü Türk felsefesi derken daha özel bir tasarımdan bahsedilmektedir. Yani halk arasından çıkmış edebiyatçılarımızın felsefe ile ilgili eserleri ve düşünceleri olabilir. Eğer bunlar sistematik anlamda felsefe yapısı oluşturuyorsa yani felsefenin problemlerine yönelik çözümler ve temellendirilmiş bilgiler içeriyorsa o zaman felsefeden söz edilebilir.

8. ve 12. yüzyılları arasında Türk-İslam uygarlığında yüksek düzeyde felsefe sistemleri, felsefe yapma biçimi görülür. Ancak 12. Yüzyıldan sonra Türk-İslam düşünce hareketliliği yavaş yavaş ortadan kalkmaya başlar. Aynı şekilde 15. Yüzyılda Rönesans ile beraber Batı'da farklı bir felsefe hareketi başlamaktadır. 17. Yüzyıldan itibaren felsefe hareketi zenginleşip günümüze kadar gelmiştir. Ancak bakıldığı zaman son 50 yıldır Batı'da felsefe adına herhangi bir yaratıcılık yoktur. Yani felsefe sadece istek üzerine yapılan bir şey değildir. Felsefenin ortaya çıkması için o kültür coğrafyasının birçok koşulu kendinde taşıması, ama aynı zamanda da yaratıcılığının da olması gerekir.

Türk felsefesi denildiği zaman tarihsel bir süreci olan kültür dünyası, birçok kültüre örnek olmuş düşünme dünyası olarak anlaşılması gerekmektedir. Yani politik bir tabana oturtmak yanlış olacaktır. Bundan dolayı Türk felsefesi olarak kavrayacağımız şey, bir düşünce hareketi, yani mümkün olabilecek bir düşünce hareketi olarak anlaşılması daha doğrudur. Örneğin İngiliz empirizmi, İngiliz coğrafyasında ortaya çıkmıştır. Fakat bütün insanlığa bir teklif olarak öne sürülmüştür. Çünkü felsefe bir hakikat arayışıdır. Aynı zamanda da bir tekliftir.

Özetleyecek olursak, Türk düşüncesi, Türk milletine özgü düşünce ve değer yargılarıdır. Ama felsefe denildiği zaman daha özel bir tasarımdan bahsedildiği için Türk düşüncesi ile ortaya konulan veya bir toplum düşüncesi kavramıyla adlandırılan bir felsefe sistematiki bağlantısız değildir fakat ikisi de birbirinden farklıdır. Bir toplumun kültür anlayışı felsefenin diline aktarılamaz. Sadece o topluma özgü bireylerin toplumsal ve bireysel varoluşunu oluşturan o toplumun devamlılığını sağlayan bir takım kabul ile ilgili ilkeler felsefenin diline aktarılacak zorunda değildir. Bütün insanlığı ilgilendiren nitelikteki birtakım düşünceler, kavrayışlar, algılayışlar felsefenin diline aktarılabilir.

Sonuç olarak Türk felsefesinden bahsedebilmek için felsefe geleneğinin inşa edilmesi gerekir. Buradaki gelenek, felsefi bakış, felsefi tezlerin merak edilmesidir. Örnek verecek olursak, 14 ve 15. Yüzyıllarda İslam dünyasında yaşamış olan İbn-i Haldun'dan sonra Türk düşünce dünyasında herhangi bir değişiklik yaşanmamıştır. Çünkü İbn-i Haldun'un düşünceleri desteklenmiş ve ona hak verilmiştir. Yani karşı bir fikir sunulmamıştır. Fakat bu şekilde yerli düşüncenin oluşumundan bahsedilemez. Felsefe geleneğinin oluşması için İbn-i Haldun'un düşüncelerinin sorgulanması gerekirdi. Yani sorgulamadan kabul etmek bu anlamda doğru değildir. Aynı şekilde Gazali de Descartes gibi kesin bilgi arayışında kuşkudan yola çıkmaktadır. Gazali ve Descartes'in kuşku konusunda ulaştıkları sonuçlar farklı olsa da Gazali'nin bu yöntem ve kuşku konusu üzerine Türk düşüncesinde herhangi yeni bir düşünce ortaya atılmamıştır. Çünkü Gazali'nin ortaya atmış olduğu kuşku yöntemi üzerine de tartışılmamıştır. O halde bakıldığı zaman, bir geleneğin hâlihazırda öne sürülen düşünceleri, yeni baştan düşünmeyi, tartışmayı hatta reddetmeyi veya onaylamayı ama her halükârda karşı bir fikir ya da yeniden bir hakikat açıklaması içeren fikirler ortaya atması gerekir. Bir geleneğin kendi mevcudluğunu koruması için bu olmalıdır. Eğer böyle bir şey yoksa o zaman düşünce dünyasında felsefe geleneğiniz yok demektir.

Aysun Arslan Krizantem Olmak

Krizantem olmak sevilirken unutulmak
Seni bir öyle fulyasına diktim
Toprağın susuz rihtimlerden
Özellikle kendimden seçtim
Ki ben sana hep yabancıydım
Demir atılan kıyıları duymuştum
Engin mavilikler ortasında olan
Ama ben ki kendini adanmışlıkla
İssiz kadına tutunuşunu izledim
Kendi benliğime bile yabancıyken gülüşlerime
tutunuyorsun
İçten ikindi alacası gökyüzü lanetimiz aynı göğün
altı başka kalplerdeyiz
Akşam karanlığa battı bana gelince inatla tüm
kapılarımı çınlatıyorsun
Ah benim mavi kuşaklı sonbaharım Kasım bitti
bitecek elinde krizantem
Gecenin aşkına sarı krizantem terk edip gittiği o
kalp ilk benimdi ay ışığında buldu beni apansız
Öylece gidiyor başkasına inatsız
Damlası zehir ruhumun kafesine zincirlerim
ışktan benim
Bilmezsin karanlıkta boğulmuyorum ki ben gün
ışığında soluyorum sensiz
Bana bekletilen yasak gibisin
Asırlarca işlenmeyi beklemiştin, baktıkça tutuşan
bir günah gibi ayın on dördü kadar güzelsin.

Burcu Çolak

Varoluşsal Farkındalık

Ölmeye karar verdim bir gün ve bir uçurumun tepesine çıktım. O kadar yükseltili ki sanki tüm şehri hatta tüm dünyayı gözler önüne seren bir uçurum. İlk defa o zaman fark ettim şehrin ışıklarının baş döndürücü güzelliğini, gökyüzünün eşsiz ferahlığını. Sonra içimden yıllarca kilo almamak korkusuyla yemediğim çikolatayı "zaten ölüyorum" düşüncesiyle son kez yemek geçti. Daha sonra bir çikolata alıp yedim ve uzun zamandır tatmadığım o mutluluğu tattım sanki. Sonra "zaten öleceğim, son kez" düşüncesiyle insanlar ne der diye düşünmeden sokak lambalarının sönük ışığının karanlığa eşlik ettiği yağmurlu bir havada bağıarak şarkı söyledim. Onca yıl etkisinde olduğum "sesim kötü, insanlar ne der?" düşüncesinden tamamen sıyrılmış ve kendimi eğlencenin doruğunda hissettiğim bu noktada müthiş bir zevk duydum. Son kez görme umuduyla arkadaşlarımla ve ailemin yanına gittim. Hiç böyle adam akıllı oturup da sohbet etmemiştim kimseyle. Sahte gülümsemelerin beni terk ettiği, içimden gelerek davrandığım bu ziyarette samimi sarılmaların ve sohbetlerin sıcaklığı ile büyülenmiştim sanki. "Ya kirlenirse korkusuyla giymeye giymeyemediğim beyaz ayakkabılarımla sahilin ıslak kumlarında yürüyüş yaptım. Gördüğüm kirlenen ayakkabıları değil, denizin ve gökyüzünün birleşerek ortaya çıkardığı sonsuz mavilikti. Buram buram gelen yosun kokusuydu. Ve" yalnız kaldım, yarım kaldım" düşüncesi ile perişan olmadım ben. Nefret etmedim kimseden. Korkusuzca ve nedensizce sevmenin eşsiz hatıralarıyla mutlu oldum. Bu hatıraları yaşatan insana minnet duydum. "bu çanta bu kıyafete olur mu?" diye düşünmeden gönlümden geçtiği gibi en absürt kombinleri yaptım. Henüz çocuk olduğu için düşünceleri göz ardı edilen 6 yaşındaki kardeşimin düşüncelerine ortak oldum. Onun açısından baktım dünyaya ve kurduğu çılgınca hayalleri onunla birlikte yaşadım. "Yakışır mı" diye düşünmeden saçlarımı kestirdim. Kalın olduğu için "okuyamam" dediğim kitapları okudum. Yaşlı amcaların, teyzelerin anlattıkları şeyleri asla yadırgamadan sonuna kadar dinledim. Hatta onlarla arkadaşça konuştum. Tüyleri dökülür, belki hastadır düşüncesiyle dokunmaktan bile tedirgin olduğum sokak hayvanlarını kucağıma alıp şarkılar mırıldandım. Tıpkı bir çocuk gibi kucağımda gezdirdim, bir insan gibi sohbet ettim onlarla.

Ben, yıllarca büyük şeylerde aradığım mutluluğu en basit şeylerde buldum. Çevremdeki bu küçük mutlulukları göremediğim körlüğümden kurtuldum. İnsanlar ne der düşüncesiyle gelişen korkularımdan ve çekingenliklerimden kurtuldum. Bir kalıp içerisinde tıklıp kalmak yerine gönlümden geçtiği gibi yaşadım. Ve ben gerçekten yaşadım. Yaşamın zevkini gerçek anlamda tattım.

Başkalarının doğrularını değil, kendi mutluluklarımı yaşadım. Ben gerçek yaşamın farkına vardım.

Mehtap Tunahan İrem Uzunhasanoğlu'yla Röportaj

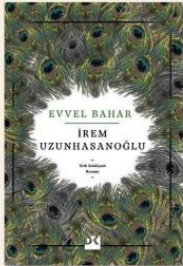
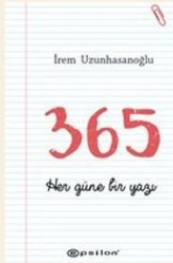
Tunahan: Öncelikle röportaj teklifimizi geri çevirmeyip kabul ettiğiniz için Moira dergisi olarak sizlere en içten duygularımızla çok teşekkür ederiz. İrem UZUNHASANOĞLU yazarlığın yanı sıra, çevirmen ve öğretmen kimliklerine de sahip. Ancak röportajımıza ilk olarak yazar kimliğinizle başlamak istiyoruz. Sizi yazar olmaya iten temel etken neydi ve ne zaman yazar olmaya karar verdiniz?

Uzunhasanoğlu: Çocukluğumdan itibaren içimde bastıramadığım bir yazma güdüsü vardı. Yıllar içinde farklı meslekler yaparken bir yandan beslediğim, büyüttüğüm bu tutku bir zaman sonra içimden çıkmak için bana baskı yapmaya başladı. İlkokuldan beri günlük yazıyordum, şiirlerim, denemelerim, tiyatro oyunlarım ve öykülerim vardı. İngiliz Edebiyatı öğretmeniyle yapıyordum, hayata dair denemelerimin olduğu bir blog yazıyordum. Otuz yaşında kendi içime döndüm ve "artık roman yazmaya hazırım," dedim. Öyle de oldu. Yazarlık kariyerim geç de olsa otuzlarımda başladı.

Tunahan: Sırasıyla Gitme, Gül Yanakların Salar (2015), Ufkun Üte Yanı (2018) ve Evvel Bahar (2020) romanlarınız yayımlandı. Ayrıca bunların yanı sıra çeşitli dergi ve gazetelerde düzenli olarak birçok yazılarınız da çıkmaktadır. Bütün bunlar, sizin canlı ve üretken bir zihin dünyasına sahip olduğunuzu göstermektedir. Bu çerçevede yayın sürecinizi göz önünde bulundurarak yazım gelişiminizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Uzunhasanoğlu: Yazı yazmak da her sanat dalı gibi pratik yapılarak geliştirilen, öğrenilen bir şey. Yaratıcı Yazı atölyelerime gelen birçok yazar adayı gözlerinde ışıltılarla bana bakıp roman yazmak istediklerini söylüyorlar. Yazı yazma güdüsü anlaşılabilir bir şey. Peki ya altyapı? Yazabilmek için okumak, çok okumak, külliyatlar okumak lazım. Devosa bir Dünya Edebiyatı birikiminin üzerinde oturuyoruz, buna ihanet etmemek, saygı duymak adına önce kendi kültürümüzün yazarlarını ardından dünya kültürünün yazarlarını okumak lazım. Ve çok çok yazmak. Daha iyisini yazmak için, silip, yok edip yeniden yazmak. Sanatçı defaatle çalışan, yılmayandır. Ben de seneler içerisinde yazdıkça daha çok öğreniyorum. Edebiyat dıpsiz bir kuyu ve ben keşfetmeye doyamıyorum.

Tunahan: İlk romanınız olan *Gitme, Gül Yanakların Sola*'da (2015) aile geçmişinizle ilişkili bir temayı işlediniz. Böylece bu eserinizde yaşanmış bir olaydan hareketle roman kurgusunu yarattığınız söylenebilir. Bu çerçevede bir yazar olarak kurguyla gerçeklik arasındaki ilişkiyi nasıl kuruyorsunuz? Her kurgu metnin, yazarın yaşadığı ya da şahit olduğu bir olay veya olgudan parçalar/izler taşıdığı söylenebilir mi?

Uzunhasanoğlu: Ben romanlarımda asla yaşadığım şeyleri anlatmıyorum. Evvel Bahar'da yatılı okulda okuyan ve gazeteci babası faili meçhul cinayete kurban giden kız ben değilim. Ya da Ufkun Öte Yanında'da tehlikeli bir yolculuğa çıkan çevirmen Aren ben olamam. Mübadele romanımda Midilli'den kayıkla bir gecede evini barkını bırakıp göç eden Nafia da ben değilim. Ben hem hepsiyim hem hiç biriyim. Elbette o kahramanlardan birinin çay fincanını kavrama hareketinin içinde varım. Elbette yakın bir dostunu kaybettikten sonra hüznüyle denizi seyreden kahramanın gözü benim gözüm. Bu ay dördüncü romanımı da bitirdim ve gönül rahatlığıyla söyleyebilirim ki dört romanımın da tamamı kurgu. Mübadele romanımda sadece ailemin isimlerini kullandım. Geri kalanı tarihi bir kurguydu.

Tunahan: Çeviri yapmak, orijinal dildeki metni hedef dilde yeniden kurmak olarak tarif edilmektedir. Bu görüşe katılır mısınız?

Uzunhasanoğlu: Tabii ki katılıyorum. Ben her çevirdiğim metni kendi dilimde, kendi üslubumla, kendi anlam dünyamdaki kelimelerimle yeniden var ediyorum. Aksi mekanik bir çeviri olur. Anlam kaymasına sebebiyet vermeden cümleleri bölüyor, bazen ufak eklemeler yapıyorum.

Tunahan: Yazar kimliğiniz, çeviri yapmanıza nasıl bir katkı sağladı?

Uzunhasanoğlu: İki mesleğim de birbirini besliyor. Birbirine katkı sağlıyor. Yazarlığım çevirmenliğim sayesinde pekişiyor, çevirmenliğim ise yazarlığım sayesinde genişliyor. Her ikisi de metin üzerine çalışmayı gerektiriyor. Farklı bir yazarın kitabını okurken her zaman satır aralarına giremiyorsunuz, bazen yazarın ufak kelime oyunları anlaşılıyor, üstten bir okuma macerası olarak kalıyor lakin çevirirken öyle değil. Her bir kelimeyi neden öyle kullanmış diye araştırıp soruşturuyor ve üzerine düşünüyorum. Bu da yazın dünyamı genişletiyor.

Tunahan: Sizce bir çevirmenin dikkat etmesi gereken en önemli husus nedir ve çeviri serencamının başında olan genç çevirmenlere tavsiyeleriniz nelerdir?

Uzunhasanoğlu: Meşakkatli ve kazancı az olan bir meslek. Gecelerinizi adamanız, göz ve bel ağrısıyla yaşamayı öğrenmeniz gerekiyor. Ancak çok seviyorsanız çeviri yapmadan yaşayamıyorsunuz. Ben bir çeviriyi teslim ettikten sonra biraz dinleniyor sonra yeniden özelemleniyorum. Mesleğinizi tutkuyla sevin. Sabırlı olun. Çalışma takvimi çok önemlidir, teslim tarihini asla geciktirmeyin. Disiplinli çalışın. Hayatınızda ne olursa olsun o masaya her gün oturun.

Tunahan: Uzun süre öğretmenlik yaptınız, bu durum sizin yazar yönünüze nasıl bir katkı sağlamıştır?

Uzunhasanoğlu: Öğretmenliğimin yazarlığa bir katkısı olduysa o da yazmaya erken başlayabileceksen sekteye uğratmış olmasıdır. Bunu katkı olarak görüyor muyum? Belki yirmilerimde yazarlığa başlasaydım bu kadar ivme yakalayamazdım. Olgun bir dönemde, ne istediğimi bilerek ve tüm hayatımdan feragat ederek başladım yazarlığa. Halen üniversitelerde ders vererek öğretmenlik yönümü tatmin ediyorum ama artık bir romancı olarak tanımlıyorum kendimi.

Muhammet Yusuf Taşçı

Bilemezsiniz

Öfkeliydi insan

Gözlerindeki kini rahatlıkla görebilirdiniz ama o göstermeyi seçmedi, yalnız kalmayı seçti,

bilemezdi kininin artarak kendine zarar verebileceğini.

Tükenmişti insan

Bedenindeki çaresizliği rahatlıkla görebilirdiniz ama o göstermeyi siz de görmeyi seçmediniz, ruhunun yorgunluğu çoktan bedenine yansımıştı,

bilemezdi sizin onu giderek tüketeceğinizi.

Ölmüştü insan.

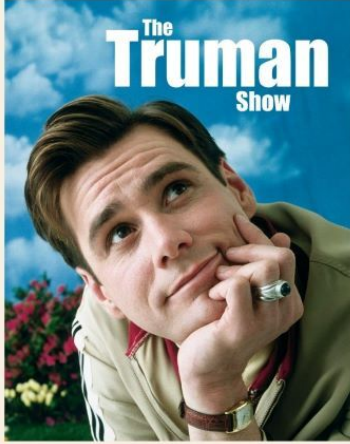
Mezarındaki ağlayan insanları rahatlıkla görebilirdiniz ama siz görmeyi seçmediniz, o da ölmeyi seçmedi,

bilemezsiniz bir gün sizin de yaşam ve ölümü seçemeyeceğinizi.

Nuran Açıkgöz

Tek Gerçek: Truman

UDaha önce bir simülasyon evreninde yaşadığınızı hiç düşündünüz mü? Yaşadığınız yerin, ailenizin, arkadaşlarınızın kısacası herkesin ve her şeyin birer simülakrundan ibaret olduğunu? Doğduğunuzdan itibaren anne ve babanızın kim olacağına, nerde yaşayacağınıza, neler yapacağınıza sizin dışınızda karar verildiğini. Bu tamamıyla bir çılgınlık olmalı. İşte Truman Burbank'ın hikayesi tam olarak bu.

Bir yapım şirketi tarafından evlatlık alınıp, tam 30 yıl boyunca her anı binlerce kamerayla izlenen ve 24 saat canlı yayında tüm dünyaya servis edilen Truman Burbank filmin baş rolündedir. Film her şeyiyle mükemmel dizayn edilmiş, hiçbir şeyin eksik olmadığı "dört dörtlük kurgulanmış" Sheawen Adasında geçmektedir. Bu simülasyon evreninde tek gerçek olan Truman'dır. Doğumu bile kameralarla tüm dünyada izlenen ve herkesin merakla beklediği Truman, çocukluktan itibaren etraftan telkinler yoluyla dünyanın sadece yaşadığı adadan ibaret olduğuna inandırılmıştır.

Bu adadan tek çıkış yolu ise denizdir. Truman'ın gerçeğe ulaşamaması ilk olarak deniz korkusu yaratılarak verilmiştir. 30 yıl boyunca her ne kadar hiçbir şeyin farkına varamasa da Truman artık çevresinde yaşananlardan şüphe duymaya başlamaktadır. Örneğin sabah işe giderken yolda kafasına spot bir ışığın düşmesi, aynı günün gecesinde yağmurun sadece oturduğu yerde yağması, ertesi gün denizde öldüğünü sandığı babasını görmesi gibi birçok olay Truman'ı gerçeği sorgulamaya itmiştir. Truman'ın hayatını sorgulamaya başlaması ve gerçeğe ulaşma çabası her seferinde çeşitli sebeplerle engellenmektedir. Hayatının her alanında izlenen Truman kurulu düzene karşı herhangi bir harekette bulunduğu anda iktidar mekanizması devreye girmektedir. Üstelik bunu yaparken şiddet ve baskı yoluyla değil, Trumanın zaaflarıyla, sevdikleriyle ustaca karşı koymaktadır. Bu baskılardan ilki Trumanın çocukken yaşadığı adanın dışında ne olduğunu merak etmesi üzerine babasının 'sınırlarını bilmen gerekir' uyarısıyla karşılaşmasıdır. Bir diğeri ise öğretmenine bir kaşif olmak istediğini söylediğinde öğretmenin dünya haritasını gösterip keşfedilecek hiçbir yerin kalmadığını ifade etmesidir.

Özetle Truman'ın gerçeği görmesi yolundaki tüm adımları geri çevrilmiş, Truman kurgulanan hayata ikna olması için her taraftan kuşatılmıştır. Ancak tüm bu girişimler gerçeği görmek isteyen ve sorgulayan Trumanı durduramamıştır, artık bir şeylerin farkındadır ve öğrenmeden peşini bırakmayacaktır. Deniz korkusuna rağmen tekneye binip adadan çıkmak istediğinde film şirketi tarafından yapay hava koşulları yaratılmış fakat Truman mücadelesinden vazgeçmeyerek nihai hedefine ulaşmıştır. Filmin sonunda teknesiyle gerçeklik ve simülasyon evrenini ayıran duvara çarpmıştır. Bu zamana kadar yaşadığı her şeyin sahteliğine isyan ederek bu kurgunun yapımcısına hesap sormuştur.

Filmin Çeşitli Bakış Açılardan İncelenmesi

Simülasyon kuramının en önemli savunucularından Baudrillard'a (2010) göre insanların gerçeği arama güdüsü ve çabası sürekli olarak dış etkiler ve kitle iletişim araçları tarafından bastırılmaktadır(Yıldırım,2018). Bu bağlamda Truman Show simülasyon kuramına örnek teşkil eden ciddi bir medya eleştirisidir. Simülasyon kuramının önemli noktalarından biri, yinelemelerdir. Filmin geçtiği adada her şey bir yinelemeye tabidir; insanların davranışları, caddeler, evlerin rengi, birbirini tekrarlayan olaylar.

Filmde dikkat çeken en önemli olgulardan biri de hemen hemen her sahnede görebileceğimiz ürün yerleştirmeleridir. Truman'ın hayatı bir metaya dönüştürülerek adeta insanlara satıldığı gibi film boyunca yaklaşık 35 tane ürünün reklamı yapılmış ve buradan kazanılan gelir ise bu sahte evrenin devam etmesini finanse etmiştir. İzleyiciyi bu ürünleri tüketmeye iterek sistemin devam etmesine dahil olmaları sağlanmıştır. Birçok sahnede Truman'ın eşinin ürünleri pazarlaması ve reklamları yaparık satışı hızlandırmaya çalışması Truman tarafından da anlamsız bulunmuştur. Nitekim Truman'ın gerçeği aramaya yönlendiren sebeplerden biri de bu olmuştur. Truman'ın gerçeğe bir türlü ulaşamaması veyahut izin verilmemesinin en önemli nedenlerinden biri deniz korkusudur. Truman'ın deniz korkusu babasını denizde kaybetmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Deniz sembolik anlamda özgürlüğü temsil etmektedir ve Truman özgür olmadığı için denizden korkmaktadır. Aynı zamanda Truman'ın deniz korkusunu aşamaması izleyicilerinde gerçeği görememesine bir göndermedir. Truman'ın baskılandığını ve gücün onun elinde olmadığını gösteren sahnelerden biri ise Truman bahçede işleri ile uğraşırken eşinin elindeki bıçağın reklamını yapmasıdır. Bıçak iktidarın kadının elinde olduğunu gösteren fallik bir simgedir. Burada Truman'ın hayatına sorgulamadan devam etmesi, gücün onun elinde olmadığı bir kere daha aktarılmıştır. Öte yandan kültür endüstrisinden bahseden Adorno'ya göre sanat pazarda satılan ve tek amacı kitleleri eğlendirmeye hizmet eden bir araç haline getirilmiştir (Yiğit,2009). Filmde izleyicileri birçok farklı mekânda Truman'ı izlerken görmekteyiz. Ev, cafe, iş yeri, restoran vs. kısacası Truman insanların hayatının merkezine konumlandırılmıştır ve hiç kimse bundan şikayetçi değildir. gündelik hayatın sorunlarından uzaklaşmaya çalışan, gerçeklikten kaçmak için çabalayan ve sürekli eğlence arayışında olan bir toplumun doğuşu en açık haliyle biz izleyenlere gösterilmektedir. Popüler kültürün yarattığı bu toplum, senelerce Truman'ın her anına şahit olmuş, her şeyin bir kurgu olduğunu fakat orada gerçek olan tek kişinin Truman olduğunu bilmelerine rağmen susmayı tercih etmiş bir toplumdur. İzleyicinin ne denli eleştirel düşünceden mahrum bırakıldığı, yabancılaştırıldığı ve pasif tüketici haline getirildiği gözler önüne serilmiştir.

Film Hakkında Ne Düşünüyorum?

The Truman Show konusu itibariyle çok çarpıcı ve daha önce izlediğim filmlerden çok farklıydı. İzlerken Truman'ın gerçeği nasıl görememesine şaşırılmış ve kızmış olsam da sonrasında ona hak verdim. Çünkü müthiş bir senaryo ve kurguyla hazırlanmış bir dünya, gerçeğe bir adım yaklaşmak istediğinizde her taraftan size dur deniliyor. Film bence izleyenleri kendi hayatını sorgulamaya davet ediyor ve hayatımızın ne kadarına hâkim olduğumuzu düşünmeye sevk ediyor. Bence hepimiz bir Truman olabiliriz ama tek farkla; Truman yaşadığı hayatın aldatmaca olduğunu, onun dışında geliştiğini bilmeyerek yaşadı ve en sonunda gerçeği arayarak hedefine ulaştı. Peki ya biz? Hayatımızın ne kadarında söz sahibiyiz? Yaşadığımız her şeyi biz mi seçiyoruz, yoksa bize dayatılan alternatifler arasından yine sistemin istediğini mi? Sonuç olarak Truman biraz cesaretini toplayıp şüpheleri üzerine yoğunlaşsaydı, her şeyi olduğu gibi değil de sorgulamayı seçseydi belki bu oyunu baştan bozabilirdi.

Özge Özdemir

Kaldırım Taşı

Hani yollarda kare taşlar var ya
Onları sayarak yürüyünce anlık da olsa
çıkıyorsun aklımdan.
O yüzden ne zaman ki kalbimden taşıp beynimi
ele geçirmeye çalışsan,
kendimi sokağa atıyorum hemen.
Sessiz sakindir bizim buralar; iyi ki de öyle.
Yoksa deli olduğumu düşünsün istemem
kimse.
İki tane kedi var sokağın başında sadece.
Neyse ki beni görünce tanıyorlar hemen seni.
Birbirlerine sokulmuş duruyorlarken öylece
beni görünce hemen ayrılıyorlar.
Üzülmemi istemiyorlar anlayacağın.
Halbuki üzüleceğim filan yok.
Aklım taşlarda benim.

Sayıyorum

Bir, beş, iki.

Şükriye Tırsı Aralık Soğuğu

Kendimi, ne kadar zamandır kendimde hissetmediğimi bilmiyorum. Hayatın matematiğini yaparken sürekli kendimi sözcüklerde kaybediyorum; beni yoruyor. Kendimi pek fazla bilinmezlik içinde bulmam. Beni fazla afallatan, derinden sarsan pek bir soruyla karşılaşmadım şu vakte kadar. Bu sene, bu yaz ilk defa cevabını bulamayacağım, kendi içimde de olsa karşılığı olmayan bir soru yöneltildi bana. Üzerine hala düşünüyorum aylar geçmiş dahi olsa ve bilinmezlik, cevapsızlık; beni yoruyor.

“Peki, senin sevgini ne engelliyor bu kadar?”

Yürüdüğüm dünyanın toprağının, ayağımın altında sabit kalmadığına yemin edebilirim. Ruhumun muhasebesini yapmaktan bıktım artık, sorunun ben olmadığı bir gerçek ancak inanamıyorum işte. Boğulup bunalıyorum, ama mutsuz değilim. Ben günlerden sıkılmıyorum, hiçbir zaman sabit sayılmam zaten. Yeterince geziyorum, zihnimin karanlığında da aydınlığında da. Hiçbir şeye güvenemiyorum, kendi hafızam öncelikte. Kimseye güvenemiyorum, ben dışında. Benim sevgimi gerçekten ne engelliyor bu kadar?

Hayatı yaşanabilir buluyorum. Yalnızım ama yalnızlık çekmiyorum, zaten kim geleceğime baksa bana yalnız olacağımı söylerdi... Ben de kendimi pek kalabalıkta göremiyorum zaten. Eski bir dostum, bana yalnızlığımın beni öldüreceğini söylemişti. Belki de haklı, haksızlığına inanmak isterdim. Ben yalnızlığımı ortağım olarak görmeye çalışıyorum... Ne desem yersiz... Yaşadığım hayatı kimseye paylaşabileceğimi sanmıyorum, daha doğrusu, kimsenin bu hayatın diğer yarısını sırtlayabileceğini düşünmüyorum. Aklim, karışık ve zihnim, ağır. Başımı kime yaslasam çökmez ki?

Komik...

Melankolik birisi olduğumu inkâr edemem ancak bunda boğulmuyorum. Acım beni hayatta tutuyor belki de üzülmek çok da büyük bir dava değil benim için. Canımın yanmasından korkmuyorum, gerçi canımın sıkılmasına tahammülüm yok. Canımı sıkını affetmem.

Umutsuz mu duyuluyorum diye kulak veriyorum kendi yankılarıma. Nasıl duyulduğunun farkındayım, ama öyle değilim. Arka plan mı kayboluyor, yoksa ben mi arka planda dağılıyorum? İçim boş değil, ancak ağzıma kadar da dolu değilim... Düşüncelerim mi beni öldürüyor, yoksa beni sonraki güne taşıyan şeyler onlar mı? Cevaplarım var ancak ne benim hoşnut olduğum ne duyanın tatmin olacağı türden, kararlı cevaplar değil bunlar.

Benim sevgimi ne engelliyor bu kadar? Herkesi engelleyen ben mi, yine kendimi manipüle ediyorum, yoksa bana seçenek mi bırakmadılar? Kim tüketti bu sevgiyi... Ben mi, beni benden alanlar mı? Peki, önceden nasıl sevdiğimi sevmiş olabilirim ki, bu kadar görünmez ise? Ben mi göstermiyorum, yoksa insanlar bana bakıp görmüyorlar mı? Duyup dinlemedikleri gibi...

Görünenin ve söylenenin, hatta söylediğimin aksine, duygusuz değilim kendi açımdan. Sadece 'hissetmiyorum' demek, dile kolay ve insan turnusolü, çünkü insanlar bozamayacakları, kıramayacakları, canını yakamayacakları şeylerden korkarlar... Ben bir tek, kendimi kendimde hissedemiyorum, diğer her şeyi hissediyorum. Ve umarım, diğer her şey de.

Aldulkadir Turgut Karşımdaki Sen

Ne yakınsın ne uzak
Sorsan sanki Senim ancak evet o'yum derken
gibi üçüncü bir tekilin uzaklığında
Bazen bir sakanın sesi kadar kulaklarında
Bazen bir yıldızın sönmüş hali gibi ötelelerde

Civıltı kahkahalarla şenlenen bir hayatın ortasında
Ve ansızın son bir kapı sesi sonrası loş sessiz bir
odanın anlamsız yalnızlığında
Kulağımda derinden gelen bir rüzgarın iniltisi gibi
bir ses bazen ve çıkıp pencereden uzaklaşan
Öyle işte anlamsızcasına...

Yokluğunda içimde bir burukluk boşluk her yer
duman
Geldiğinde kayboluyor her şey, herkes önce derin
bir sessizlik sonra izdiham
Yüzlerce sevinç korku hayret ve binlerce farklı
duygularla sarıyorlar etrafı

Kimim, kimsin hissettiğim, hissettirdiğim ne
Karıştı yine ortalık tabii yine sen ve ben
Anladım evet, galiba bu diye fısıldayan seslerin
karmaşasında
Ve sen, hem yakınsın hem uzak.

Faruk Öztürk

En Büyük Yük

Walter Kaufmann'ın Almanca'dan İngilizce'ye çevirdiği *The Gay Science* kitabının 341 numaralı aforizması Nietzsche'nin Bengi-Dönüş düşüncesinin ilk defa örtük biçimde bahsedildiği aforizmadır. İngilizce'den Türkçe'ye aktarımı ise Faruk Öztürk'e aittir.

The greatest weight:

---What, if some day or night a demon were to steal after you into your loneliest loneliness and say to you: "This life as you now live it and have lived it, you will have to live once more and innumerable times more; and there will be nothing new in it, but every pain and every joy and every thought and sigh and everything unutterably small or great in your life will have to return to you, all in the same succession and sequence---even this spider and this moonlight between the trees, and even this moment and I myself. The eternal hourglass of existence is turned upside down again and again, and you with it, speck of dust!"

Would you not throw yourself down and gnash your teeth and curse the demon who spoke thus? Or have you once experienced a tremendous moment when you would have answered him: "You are a god and never have I heard anything more divine." If this thought gained possession of you, it would change you as you are or perhaps crush you. The question in each and every thing, "Do you desire this once more and innumerable times more?" would lie upon your actions as the greatest weight. Or how well disposed would you have to become to yourself and to life to crave nothing more fervently than this ultimate eternal confirmation and seal?[1]

En Büyük Yük

Farz edelim ki bir gün ya da bir gece en ıssız yalnızlığında bir cin [demon] sana sokuldu ve dedi ki: "Yaşadığın bu hayatı, bir kez daha ve sayısız kez yaşayacaksın; ve içerisinde yeni hiçbir şey olmayacak, ama her acı ve her sevinç ve her düşünce ve her iç çekiş ve hayatındaki kelimelere sığamayacak her küçük ve büyük şey tekrar sana geri gelecek ve hepsi aynı sırada ve aynı şekilde, hatta örümcek ve ağaçların arasındaki bu ay ışığı, aynı şekilde bu an ve ben kendim bile. Varoluşun ebedi kum saati, bir toz zerresi olan seninle birlikte bir kere daha döndürülecek." – Bunları söyleyen bir iblise lanet edip, kendini yerlere atıp dişlerini mi gıcırdatırsın? Yoksa ilk defa yaşadığın bu muazzam anda şöyle mi dersin: "Sen bir Tanrı'sın! Ve şimdiye kadar bu kadar kutsal bir şey duymadım!" Eğer bu düşünce seni ele geçirdiyse olduğun halini dönüştürecek ve belki de seni ezecek; bütün ve her şeyle ilgili "bunu bir kez ve sayısız defa ister misin?" sorusu eylemlerinin üzerindeki en büyük yük olarak duracaktır! Ya da hiçbir şeyi bu son ebedi anay ve mühürden daha fazla istemek için kendine ve yaşama ne kadar iyi niyetli olman gerekir.

[1] Friedrich Nietzsche, *The Gay Science*, Çev., Walter Kaufmann, New York: Vintage Books, 1974, 5341.

Zeynep Uzun

Cesur Yeni Dünya'nın İncelenmesi

Aldous Huxley tarafından yazılan *Cesur Yeni Dünya* ilk kez 1932'de bastırılmıştır. George Orwell'in 1984 isimli yapıtı ile beraber, anti-ütopya edebiyatında aklı gelen ilk romanlardan bir tanesidir. Londra'da geçen yapıtta müellif, düzene seçenek sunmak yerine bulunan düzene tenkitle yaklaşmıştır. 2019 senesinde İtahi Yayınlarından 32. baskısı çıkan bu kitap on sekiz kısımdan meydana gelmektedir. Kitabın gerçek ismi **Brave New World**'dür. Kitabın giriş kısmını Margaret Atwood, kitabın son sözünü de David Bradshaw yazmıştır.

Kitapta bulunan karakterler şunlardır: Bernard Marks, Helmholtz Watson, Lenina, Kuluçkalama ve Şartlandırma Müdürü, Linda, John (Vahşi), Mustafa Mond.

Aldous Huxley, *Cesur Yeni Dünya* 'F.S. 632'de istikrar yılını' Londra'da gerçekleştiğini anlatmaktadır. Bir bakıma bu kitap bu yapıtın yazılışından altı yüzyıl sonra yaşanan dünya modelini anlatmaktadır. Burada anlatılan miladın Ford olarak söylenmesinin sebebi romandaki dünyanın da dâhil esasını oluşturan imal bandının yaparın ile Henry Ford olmasıdır. Yapıtta 'Ford'umuz', 'Ford aşkına' sözlerinin suistimal edilmesinden dolayı Ford'u Tanrı'nın yerine konularak ya da ilahlaştırmanın da ifade etmek mümkün olmasıdır. Zira İngilizce 'de bulunan 'Our Lord'a irsal niteliğinde olup bu ilahlaştırmayla ifade edebilmemiz yerinde olacaktır. Henry Ford tarafından 600 yıl önce yapılan toplum, yalnızca bir tane devletin (mekki) varlığından ve iki esas seçiye üzerinden fertlerine arbedelerinden bahsedilmektedir.

Bu sebeple bu yenedünyanın hususlarına değinirsek, "Dokuz Yıl Savaşları'ndan" sonra olan kaçaman iktisat problemlerinden sonra kurulması *Cesur Yeni Dünya'nın* sloganı ise "Cemaat, Özdeşlik, İstikrarlır."

Yönetimde bulunan şahıslar bu üç unsurun daimiliğini sağlayarak bilimsel metotların yardımıyla ihtilali sürdürmek için yürütmeye çalışırlar. Beraberinde istikbali için en mühim tasarısı için saadetin problemi olarakta "insanlara köleliklerini sevdirmeye sorununu" ile halletmektedir.

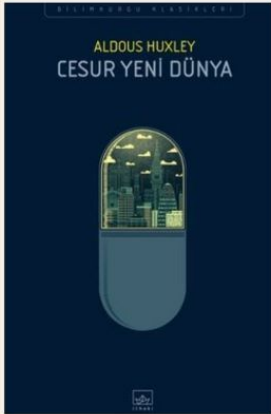
Kıtapta bahsedilen devletin ismi ise "Dünya Devleti"dir. Bu devlet, vatandaşların yalnızca on bin say ismini taşıdığını ve hiçbir referansın limitin olmadığı ve herkesin mutlu olduğu bir dünyadır. Bir nevi mutluluk ülkesi de diyebiliriz.

Bu Cesur Yeni Dünya 'da fertten çok toplumun geleceği ve menfaati ön plana çıkarılmıştır ve toplumda dengenin sağlanabilmesi için nüfusun sabit tutulması yöndedir. Ayrıca gayeye ihtimam etmekten haz alacak fertler üretilmesidir. Gelin Dünya Devleti'nden detaylı olarak bahsederek; Londra'da kurulan "Kuluçka ve Şartlandırma Merkezi'nde" insanlar kamudaki rolleri biçilerek ve kabul ettirilerek dünyaya gelmektedirler. Genetik ve toplumsal olarak hiçbir hususun şans denen ihtimale bırakmamak gerekir. Çünkü herkes ait olduğu sınıfın genetik hususiyetlerini taşımakla kalmaz, o sınıfın ya da zümrenin sosyal (toplumsal) düzgülerinin vazifelerini de severek ve arzularak dünyaya gelir, makro düzeyine gelir ve hayatı son bulur. Bu ülke de bulunan insan yumurtaları bilimle uğraşan insanlar tarafından belli bir işlemler gerçekleştirilmektedir. Bu işlemler neticesinde yumurtalardan dünyaya gelenlerin akıllı, budala ya da uygun olmaları için çalışmalar yapılır.

Bu çalışmanın içerisinde bir diğer önemli hususta boylarının ayarlanmasıdır. Bu hususta kimin ne kadar ne kadar kısa olduğu burada karar verilir. Sonraki aşama ise çocukların yumurtadan çıkma aşamasıdır. Yumurtadan çıkarılan çocuklar önce alıştırmadan geçirilerek eğitime başlarlar. Bizzat kendileri için ayrılmış orijinal içtimai sınıf ve kümelere mutabakat yapabilmeleri için "eğitim ve öğretim" almaları sağlanır. Bu yetişen çocuklar gelecekteki yaşamlarına kendileri karar veremezler. Karar verecek olan merci ise "Dünya Devleti"nin bizzat kendisidir. Bunun ismi ise "Şartlandırmadır." Bu yetişen insanlar için yalnızca devlete ihtimam için hayatlarını sürdürmektedirler. Bir nevi sosyalist devletin temelleri burada atılmıştır da diyebiliriz. Bu Dünya Devleti'nde herkesin üzerine düşen bir işle çalışır, görevi ve sorumlulukları bulunmaktadır. Herkesin koşturduğu doğrultuda bir kendilerine has düşünceleri de vardır. Kuluçka makineleri bulunmaktadır. Bu Kuluçka makineleri ise, yumurtalara yaşam veren cam tüplerden meydana gelir. Sıcak bir sıvının buradaki karışımı ile birlikte, "erkeklerde bulunan tohumları ve kadınlarda ki bulunan yumurtalarına" zemin hazırlamaktadır. Çocuklar bu alanda meydana gelerek yetiştirilir.

Kadın ve erkek yumurta ve tohumları merkez denilen yere teberru edilirdi. Erkekler ve kadınlar bunu toplumsal sistemin devamlılığı için yaparlardı. Ayrıca bu davranışı yapar her erkek ve her kadın mükâfatlandırılırdı. Aşılınmış (döllenenmiş) yumurtalar donanımlı ve gelişmiş mikroskoplar altında gerekli tetkikleri geçirildikten sonra 5 kümeye ayrılırlar. Bunlar ise şu şekildedir; "Alfalar", "Betalar", "Gamalar", "Deltalar" ve "Epsilonlar"dır.

Az (düşük) nitelikte akseptans olarak görülen yumurtalar, Dünya Devleti'nin eksik eğitilen ile ihtimamlı işleriyle uğraşan fertlerin yetiştirilmesi için oğulcuk (embriyonik) tekâmül bağımlı hale getirilmiştir. Bu yetişen evlatlar büyümeye başladıklarında üretim evlerinde makine denilen araç ve gereçlerle mükellef olmakta ve farklı mukteza ihtimamları da yapmaktaydılar. Onlar bu işlerle meşgul olurken aşkın bir zekâyı gereksinim duymazlardı. Dünya Devleti öyle bir yer ki insanların nasıl bir insan hayatını tasavvur edebileceklerini ve ailelerindeki vazifeleri de tayin edilmiş olacaktı. Nitekim yumurtadan çıkarılan çocuklar "Sosyal Belirleme Merkezi"ne gönderilerek ve orada eğitim almaları sağlanırdı. Şartlandırmada, "Hipnopedy" ("Kişi uyku veya hipnoz halindeyken öğrenme işleminin gerçekleşmesidir. Hipnopedi esnasında öğretilmek istenen bilgiler kişiye genellikle müzik yoluyla veya melodik konuşmalarla verilir.") metodu kullanılmaktadır. Çocuklar uyumadan önce yastıklarının alt tarafına ses cihazları yerleştirilerek gece boyunca sürekli ve aralıksız bir şekilde cümlelerle şartlandırma yapılarak öğrenilmesi sağlanırdı.

Şartlandırma yardımıyla orijinal toplumsal sınıf ve kümelerle daha basitçe mutabakat sağlanmaya çalışıldı. Yalnızca devlet için çalışan kümelerden, "Alfa ve Betalar", Dünya Devleti'nde verilecek vazifeleri yaparak, gelecekte ki müdürleri ve yöneticileri olmak üzere eğitime işlemlerine bakarlardı. Ayrıca onların ötekilerine nazaran sayısı daha azdı. Birçok "Alfa, Beta, Gama, Delta ve Epsilon'a" gereksinim olduğunu devlet belirleyerek imal yapılmaktadır.

Epsilon alanlarının insan zekâlarına pek te gereksinimleri bulunmamaktadır. Ancak yapacak iş ve sorumlulukları olabildiğince ya da gereğinden daha hızlı bir şekilde yapmaları gerekiyordu. "Örneğin gelecekte sıcak iklime sahip ülkelerde çalışacak işçiler, ısıdan hoşlanacak şekilde eğitilirdi." Ayrıca gelecekte ki uzay mühendisliği alanında çalışan grubundakilere ise ökçelerinin üstünde yürümekten haz almaları konusunda eğitim verilirdi. Kısaca şöyle bir tespitte bulunabiliriz. Bu yumurtalar gelecekte ne işle meşgul olacaksa ona yönlendirilip ve onun vazifelerini uygun bir şekilde hazır olmaları sağlanır. Şartlandırmadan kasıt ise fertlerin berhudar ve itaatli olması yolunda uğraş vardı.

Şartlanma vasıtasıyla çocuklar kitap ve çiçeklerden tiksindirilerek onların sorgulanma yapmasının önüne geçeceklerdi. Zira kıraat, şartlandırma yoluyla eğitilen şahısların terbiyelerinin bozulmasına sebep olacaktı. Daha da önce bulunan kümeye ise tabiat ve çiçek sevgi empoze edilmiş ile bu şartlanma şahısların tabiatı rüyet etme ve orada bulunma arzularından dolayı üretim evlerinin çalışamaz hale gelmesine sebep olduğu için yok sayılmıştı. Aymazlık öğretimi içinde eğitim verilir. Zihin sınıfı eğitiminin verilmesindeki gaye buldukları kümeden beğenmelerini sağlamak ve ilişkinlik önsezisini geliştirmekti.

İnsanlarda tarih bilinci bulunmamaktadır. Sebebi ise insanlar tarih öğretilmiyor çünkü düzenin denge de devam edebilmesi için ve tarih öğrenmenin gereksiz bir şey olduğu öğretiliyor. Çünkü öğrenirlerse sorgulama başlayacak bu kez düzen yerle bir olacak. Bunun olmasını da istemezler. Bunun yanında dini kitaplar, edebiyat ve felsefi kitaplarda sansür engeline takılmıştır. Bu sebeple yüz elli sene önce yayınlanan tüm kitapları imha etmişlerdi.

Haç'ın sembolünün üstü kesilerek "T" koduna transformasyona uğradı. Nitekim Dinsel olan Bayramlar ve ritüellerin (ayınların) yerini, Dünya Devleti'nde 'Ford Günü Bayramları', 'Cemaat İlahileri' ve 'Dayanışma Ayınları' almıştır. Ritüellerde de alışlagelen dönemlerde olduğu gibi 'SOMA' isminde bir ilaç verilir ve bu ilaç insanların yani bireylerin zatlarını kötü olduklarını sezdiklerinde hemen alıp onları o kötü durumdan kurtarıp, onları rahatlatan ve mutlu olmalarını sağlayan bir ilaçtır. Bir nevi mucizevi bir ilaç diyebiliriz. Çünkü insanın üzüntüyü ve kederini bir anda alıp götürüp yeniden mutlu olmasını sağlamaktadır. Ayrıca 'SOMA' öyle bir ilaç ki insanları buldukları ortama bırakıp gidip hayal âleminde istedikleri ülkeler ve istediği şehirlere gidebiliyorlardı. Öyle ki tatile gidip dinlenme imkânları ellerinde bulunmaktaydı. Ama somayı isteyen istediği zaman kimse alamazdı. Çünkü devlet yasak ve engel koymuştu. Zira düzende aksaklık sebebi olur ve üretim evlerinden sonra devlet bizzat devlet tarafından insanlara dağıtılırdı. Dünya Devleti insanları şartlandırarak denetleme altına alarak kararlılığı sağlamış ve Soma vererek insanların mutluluklarına ilaç olmuştur. Bir nevi aslında insanları belli amaç doğrultusunda yetiştirilip sonra sorgulamaya geçildiğinde ilaç verilip sorgulamayı unutulması sağlanıyor.

Bunlardan sonra diğere başka önemli bir probleme çözüm bulmak kalmıştı; o da ihtiyarlığa çözüm bulmaktır. Ona da bir çözüm bulundu; cinsiyet hormonları, genç olan bireylerden kan nakil yapılarak, magnezyum yardımıyla ihtiyarlığın bütün fizyolojik (Physis = tabiat, Logos = bilim) "Biyolojinin, organizmaların canlılığının ve hayatının olay ve çalışmalarını inceleyen bir dalı; organ, doku ve gözlerinin görevlerinin incelenmesi." emarelerini kaybetmiş oluyordular. Bununla beraber ihtiyarlığa has bilinçsel esirlikler de halledilmiş olmaktadır. Onun yardımıyla insanlar hiç hastalanmıyorlar, yaşları hep ilerlese dahi hep genç kalmaktaydılar. Bir nevi ölümsüzlük iksirini ya da hayatta kalma sırlarını ellerinde bulundururlardı.

"Dünya Devleti'nin sloganlarından olan Cemaat kavramı da 'Herkes Herkes İçindir' mantığını barındırıyordu. "Yani bir bakıma sosyalist bir devlet yapısını içerisinde barındırır. Kimse kimseye sahip olamaz herkes birbiriyle beraber olabilir. Aşk, nefret gibi duygulara da malik olmayan insanlar bu sebeple hissi hiçbir şey hissedemezler, kendilerine şartlandırılanın dışında bir şey düşünmeleri neredeyse imkânsızdır. 'Anne' ve 'Baba' gibi kavramlar kullanılmaz, öyle ki çok kötü bir şeymiş gibi gösterilirdi. Aile kavramının bulunmaması onların duygularının hiçbir anlamının bulunmadığıdır.

Burada da Komünist rejimin örneği görülür. Topluluk vardı bu dünyada, bireysellik yoktu. Kısaca birey toplum için ama toplum birey için söz konusu mümkün değildir. Ölüm için de şartlandırılma yapılmaktadır. Çocuklar daha küçük yaşlarda (18 aylık gibi) mevtalar ve hastaların yanına götürülerek orada eğitim verilmeye başlanır. Ayrıca oyunlar oynatılıp beraberce zaman geçirmeyi öğretilirdi. Ölüm iyi bir şey olarak şartlandırılır ve ölen insanların ölümlerini yakılarak, onlardan çıkan fosfora çevirip enerji olarak kullanılmaktadırlar.

Dünya Devleti böylece bir sistem üzerine kurulurken bu sistemi kabul etmeyen eski yaşamlarını devam ettirmeye çalışan çağdaş dünya sayılmazsa yaşayan bir topluluk daha vardır ve bu toplumun yaşadığı alan "Vahşi Bölge" olarak bilinmektedir. Vahşi Bölge, Dünya Devleti'nden elektrik tellerle ayrılmış bir mınıktadır. Ayrıca burada yaşayan insanlar Hıristiyanlık dinine mensupturlar. Vahşi Bölge'de aile kavramı bulunur, insanlar birbirleriyle seyerek evlenebilme hakları vardır ve doğal bir yollarla çocuk sahibi olabilmekteydiler.

Takribi olarak altmış bin kişi bu bölgede yaşamını idame ettirmektedir. Daha güzel ve güvenilir bir dünya için kurulan Dünya Devleti dışında yer alan Vahşi Bölge kitabın yazıldığı devir hayat biçimini anlatmaktadır. Yeni kurulan sisteme uyum sağlayamayan kişilerin yaşamlarını sürdürdükleri bölgedir.

Hayrullah Coşkun

Felsefi Bir Yöntem Olarak Fenomenoloji

Giriş: Fenomenoloji Öncesi Felsefenin Hali

Felsefe ilk başlarda rasyonalist ve empirist ikiye ayrılmış durumdaydı ve bilgi de akla ve deneyime dayandırılıyordu. Ta ki Kant felsefesini ortaya koyana kadar. Kant'ın felsefesi felsefenin önemli bir dönüm noktası oldu. Çünkü kant bilgiyi, apriori ve aposteriori olmak üzere ikiye ayırdı. Kant bilginin sınırı araştırmaya başladı ve böylece felsefeyi boş kurgulamalardan kurtardı. Kant bilgiyi iki ögeli olarak kabul etmesiyle ve bu apriori olan bilgiyi süjünün bir işlevi olarak kabul ederek transandantal idealizme yönelmesine sebep olmuştur.

Her ne kadar kant için bu yönelim önemli olmasa da Kant'tan sonra gelecek olan felsefelerde özellikle Alman İdealizmin de etkilerinin çok olduğu görülmektedir. Metafizik sistemlerinin sonuncusu olan Hegel'in felsefe sistemidir.

Diyaletik yöneme dayanan ve kurgusal olan bu sistem, kurgu sınırlarının sonuna dayanmış ve dalda kuruyan bir yaprak gibi düşmeye başlamıştır. Bunun neticesinde Hegel'den sonra felsefe yeniden Kant'ın felsefesine dönmüş ve bilginin sınırı konusu yeniden ele alınmaya başlanmıştır.

Felsefe evrensel bir bilim olacağı yerde artık bilimlere hizmetçisi olmaya başladı. Felsefe sadece bilginin bir bilimi oldu. Felsefe artık doğa bilimlerinin bir teorisi ve araştırma aracına dönüştü ve evrensel bir bilgi olmaktan çok uzaklaştı. Felsefe artık felsefe olmaktan çıktı ve eski anlamını yitirdi.

Artık felsefeyi bu durumdan kurtaracak yeni bir felsefe kurulması gerekiyordu. O eski Aristotelesçi anlamda önceden tasarlanmamış yöntemlere dayanmayan din hakkında felsefi bir bilgi elde etmeye çalışan yeni bir felsefe kurulması gerekiyordu ve felsefenin önemli dönüm noktası olan 20. Yüzyılın başlarında ortaya çıkan Husserl'in fenomenolojisi oldu (Husserl, Mart 2020).

Felsefe Husserl'in Fenomenolojisi

Felsefenin artık kendine has bir alanının bulunmaması onu ve sadece felsefe tarihinde önceden ortaya konmuş düşünceleri eleştirmekten başka işi kalmamıştır. Bunun neticesinde esasında bizlere dünya hakkında hakikati gösterebilecek olan felsefe geri planda bırakılmış ve bir kısır döngü içerisine sokularak ilerlemesine engel olmaktadır.

Husserl felsefeyi bu durumdan kurtarmak ister ve onu yeniden meşrulaştırmaya çalışmaktadır. Husserl'e göre felsefe ilk önce var olan felsefelerden ve bunların eleştirisini yapmaktan kurtulmalıdır bunların yerine fenomenlere yönelerek onlardan hareket etmelidir. Husserl böylece felsefeye yeni bir alan açmış ve artık felsefe eski alan yöntemleri ve eleştirilerini bırakarak fenomen olan şeyler alanına yönelmeye başlamıştır (Husserl, Mart 2020).

Ancak husserl'in fenomenleri genel olarak bilinen diğer fenomenlerden farklıdır. Evet bütün bilimler neredeyse hepsi fenomenlerden söz ederler. Birçok bilimin fenomeni vardır. Mesela fizik fenomenleri, tarih fenomenleri, vb. gibi her bilimin bir fenomen alanı vardır. Fakat Husserl'in fenomenleri ile bu bilimin fenomenleri çok farklıdır. Bu fark genel olarak fenomenolojinin tavrı ile bilimlerin tavrı arasında fark edilir.

Husserl öncesine kadar fenomen denildiğinde mekân ve zaman içerisinde olanlar yani burada ve şimdi olan fenomenler olarak anlaşılırdı. Ancak Husserl'in fenomenolojisinde ise fenomenler özlerdir. Öz fenomenleri zaman ve mekân içerisindeki gerçeklik karakterini taşımayan fenomenlerdir. Öz fenomenlerinin özelliği, doğal tavidan çok farklı ve onun tam karşıtı olan fenomenolojik bir tavra dayanmasıdır.

Husserl'in fenomenolojisi olay bilgisini değil, öz alanın bilgisini elde etmeye çalışmaktadır. Fenomenolojinin bu bilgiyi elde etmek için kullandığı yöntem ise redüksiyon yöntemidir. Fenomenoloji bu yöntem ile psikoloji ve öteki fenomenlerden yola çıkarak 'saf öze' varmaktadır. Fenomenoloji esasında gerçek fenomenlerin değil, redüksiyon süzgecinden geçmiş fenomenlerin bilgisiyile elde edilmiş bir öz bilgidir. Redüksiyon süzgecinden geçen fenomenler artık ir realitelerdir. Fenomenoloji bu ir realiteleri öz olarak kavramaktadır (Husserl, Mart 2020).

Husserl'e göre fenomenoloji, "apriori-betimleyen bir öz bilimdir. Fenomenoloji bir bilim olarak kendisini her türlü teoriden uzak tutar" (Husserl, Mart 2020, s. 12). Fenomenoloji hiçbir ön yargıya ve bir varsayıma dayanmadan araştırmalarına çalışmaya başlar. Bir teori söz konusuysa bile bu temel ilkelerden hareket edilerek açıklanır.

Açıklaması yapılan şey deduktif olarak bu temel ilkelerin sonucunda ortaya konulur. Ancak fenomenoloji de sadece doğrudan temel verileri betimlenir. Fenomenoloji de öyle deduktif bir şekilde çıkarım yapılacak bir şey yoktur.

Husserl'in burada bahsettiği betimleme, duyumlara dayalı olan betimleme yöntemi değildir bu tamamen öz betimlemesidir. Fenomenolojinin alanı özlerin alanı olduğundan burada olay bilisinin ve rastlantısal alanın bulunması mümkün değildir. Burada her şey öz olana bağlıdır her şey onun tarafından belirlenmiştir. Bu alanda sadece öz alanla ilgili sorular ve onların cevapları bulunmaktadır (Husserl, Mart 2020).

Sonuç

Husserl'e göre felsefenin kesin bilim olma çabası vardı ancak bu çabası kesin doğa ve insan bilimlerinin ayrıca yeni saf matematik disiplinlerinin kurulmasına ve felsefeden koparak bağımsız olmalarına sebep olmuş ve felsefe bunların gerisinde kalmaya başladı. Husserl'de felsefeyi yeniden meşrulaştırmak ister ve buna felsefenin bulunduğu konumu eleştirmekle başlar. Husserl'e göre felsefe sadece geçmişle uğraşmakta ve sadece geçmiş eleştirisinden ibarettir. Bilimlere hizmet etmekte ve araştırma nesnesine dönüşmüştür. Dünyaya dair her şeyi bizlere verebilecekken bizlere hiçbir şey verememektedir. Felsefe ancak bunlardan fenomenolojik yöntemle kurtulabilir. Kendini ancak şu şekilde meşrulaştırabilir. Bizlerin şu ana kadar yaptığı tek şey felsefe adına felsefe tarihi yapmaktır. Bunlara bağlı olarak da gerçek felsefenin kendisine değil bilimlere hizmet ediyoruz. Bu durumu aşmanın tek yolu yeni bir felsefe ile aşabiliriz. Buda fenomenoloji felsefesidir. Fenomenolojide özlere ulaşmaktır.

Kaynakça

- Husserl, E. (2020). Fenomenoloji Üzerine Beş Ders. Kızılay-Ankara: BilgeSu Yayıncılık.
Husserl, E. (Mart 2020). Kesin Bir Bilim Olarak Felsefe. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Zeynep Sönmez

Aristoteles Felsefesinde Etik ve Siyaset Kavramlarının İncelenmesi

Giriş

Siyaset ve etik felsefenin ele aldığı temel konulardır. Geçmişten günümüze sürekli bir değişim içinde olan etik ve siyaset toplum ile birlikte kendisini ön plana çıkarmıştır. Temellerini Antik Yunan Felsefesinde gördüğümüz etik ve siyaset dönem itibari ile içinde bulunduğu dönemin toplum ilişkileri ve yaşantıları ile yakından ilişkilidir. Zamanla toplumsal yapıda meydana gelen değişimler sebebiyle etik ve siyaset kavramlarının anlamları da değişmiştir. Etik sözcüğü yunanca örf, adab anlamına gelen ethos sözcüğünden türemiştir ve felsefede ahlaki değer ve ilkelere karşılık gelir. En basit ifadeyle ahlak iyi ve güzel olarak adlandırılan eylem ve davranışlardır. İnsanın bireysel hayatında sergilediği davranışlar ile ilgilidir, toplum içerisinde bireylerin davranışlarının nasıl olması veya olmaması gerektiği ile ilgili insan davranışlarına belirli sınırlar koyar ve bireylere ödevler yükler. Kısacası insana hayati boyunca kılavuzluk eder.

Aristoteles ise etiği bir mutluluk ahlaki olarak görür ve pratik bilimler sınıflamasına dahil eder. "O, etiği metafizikten bağımsız bir disiplin olarak kurmuş ve etikte insan için iyi olanı, insanı eylem açısından sorgulamıştır (Yılmaz, 2017: 5)." Aristoteles'e göre insanların bütün eylemleri veya tercihleri iyiyi istemelerine yöneliktir. Ama herkes tarafından kabul edilen ortak bir iyi yoktur. Çünkü iyi kavramı kişiden kişiye farklılık göstermekle birlikte zaman ve içinde bulunulan duruma göre de değişiklik gösterir. Bundan dolayı iyi bütün ulamların içinde yer alır. Aristoteles insanların eylemlerini veya tercihlerini gerçekleştirirken düşündükleri şeylerin iyiyi istemeleri olması bakımından iyiyi iyi olarak niteler. Başka bir deyişle bunu evrendeki var olan "her şeyin arzulandığı şey" olarak nitelendirir (Cebir, 2021: 29). Herkesin gayesi olarak iyiyi tanımlayıp eylemlerde amaç-araç ayrımı yapmaktadır. Bazı eylemler ahlaki açıdan amaç bazıları ise araç olarak değerlendirilmelidir.

Amaç kendisi için arzulanan şey iken araç ise arzulanan şeye ulaşmak için istenilen şeydir. Buradan hareketle aslında biz bir akademisyenin iyi bir akademisyen veya iyi bir pilot olduğunu söylerken iyiyi ahlaki anlamında kullandığımızdan farklı olarak kullanıyoruz. Bundan dolayı insanın en büyük gayesi olan iyi ahlaki anlamda kullandığımız iyi olmalıdır. İnsan en yüksek iyiyi mutlu olmak için ister. Peki mutluluk nedir? Mutluluk söz konusu olduğunda akla gelen ilk düşünce insanların isteklerine kavuşması durumudur. Geçmişten günümüze kadar bu kavram tartışma konusu olmuştur. Aristoteles mutluluğu iyi bir yaşam sürmek ve iyi bir durumda olmak ile özdeş kılar, mutluluk insanın kendisini gerçekleştirmesidir. Asıl önemli olan duygusal açıdan olan mutluluk değildir, önemli olan yaşam çeşitleri arasında insan için en iyi ve mutlu yaşamın hangisi olduğudur. Mutluluk bazı insanlara göre zenginlik bazı insanlara göre ise bilge olmaktır. Ortak bir iyi tanımlanmadığı gibi evrensel bir mutluluk tanımının da olmadığını söylemek mümkündür. Yani herkesin mutluluk ve iyi anlayışı farklılık göstermektedir fakat mutluluğa ve iyiye ulaşmak için yapılması gereken belirli şeylerinde mevcut olması gerekmektedir.

İnsan aklını iyi yönde kullanır ve doğru seçimler yaparsa iyi olanı bulup iyi bir yaşantı sürecektir. İnsanın yaşamı boyunca harcadığı çaba mutluluğu elde edebilmek içindir ve mutluluk sadece erdeme ulaşarak yakalanabilir. Mutluluk, ruhun erdeme uygun olarak eylemesidir. Bireyin ruha uygun olan erdemli davranışlarda bulunması iyi, güzel ve mutlu olmandır. Buradan da anlaşılacağı üzere mutlu olmak için erdemli bir yaşantı sürmek gerekir. Önemli olan insanın erdemli olması değil günlük yaşantısında ve hayatı boyunca erdemli davranışlarda bulunmayı süreklilik haline getirmesidir. Genel olarak mutluluk insanın bu hayattaki işlevi, amacı, doğası ve erdem ile ilişkilendirilebilir. Mutluluk erdem ve ruhun bir işlevi olması açısından Aristoteles ruhun iki bölümü olduğunu ve buna karşılık gelen iki çeşit erdem olduğunu söyler (Russell, 2021: 319).

Bunlardan birincisi entelektüel erdemdir ve öğretimden kaynaklanır. Aynı zamanda akıl sahibi olan kısımdır, bilgelik, düşünce ve doğru yargılama buna örnek olarak verilebilir. İkinci kısım ise karakter erdemleridir ve akıldan yoksun olan ya da akıldan pay alan kısımdan yani alışkanlıklardan kaynaklanır. Karakter erdemlerine devletin görevinin iyi alışkanlıklar oluşturup iyi bireyler yaratmasını örnek olarak verebiliriz. Bundan dolayı iyi alışkanlıklar kazanılmak zorunda kalınca bunları zamanla eylemlerimizde de görmekten haz alır durumda oluruz. Erdemler fazla eksiklikten ya da fazlalıktan bozulur. Önemli olan orta yol ile erdemi korumaktır. Karakter erdemleri insanın doğuştan sahip olmadığı kendi seçimleri ile elde ettiği ve belirlediği iyi olanı ve ortayı bulmaya yardımcı olan bir huy olması gerekir. Bu iki değer sonucunda erdemi dengede sağlamak ve erdemli bir insan olmak zor ve yorucu bir süreçtir.

Erdemin eylemlerle ilişkili olmasından dolayı bireyler tarafından istenmesi ve tercih edilmesi önemlidir. Aristoteles açısından bakıldığında istemeyerek yapılan eylemler bilgisizlikten kaynaklanmaktadır. Ama bilmeden yapmak ile bilgisizlikten yapmak arasında fark vardır. Bilgisizlikten yapılan eylemlerde bir pişmanlık söz konusu iken bilmeden yapılan eylemlerde bir pişmanlık söz konusu değildir. Kısacası Aristoteles'in etik anlayışı, insanların kendi yapılarına uygun erdemli davranışları içermektedir. "Dolayısıyla insanın pratik yönünü oluşturan karakter erdemi, onların entelektüel durumlarının iyi olmasına bağlıdır(şentürk, 2020)." Aristoteles'in etik ve siyaset anlayışının birbiri ile bağlantılı olduğunu ve insan felsefesinin zeminini oluşturduğunu daha önceden de söylemiştik. İnsan sosyal bir varlık olmasından dolayı topluma gereksinim duyar ve ahlaki açıdan olgunluğa ancak devlette ulaşabilir. Bundan dolayı devletin asıl ereği, bireylerini ahlaki açıdan şekillendirmek ve olgunlaştırmaktır. Devlet yasa ve yasal denetimler ile bireylerin mevcut potansiyellerini açığa çıkarmalarını sağlamalıdır. Aristoteles açısından insan bedeni madde, insanın aklı ve ruhu ise formudur. Erdemlerin hepsi iki aşırı nokta arasındaki makul olan iyiyi gösterir. İnsan ancak makul olanı gösteren erdemlere sahip olarak mutlu olabilir. Birey tek başına mutlu olamayacağından dolayı daha iyi bir formada dönüşemez. Çünkü bazı insanlar doğal yetersizliklere sahiptir. Örneğin bazı insanlar, entelektüel kapasiteden, akıldan yoksun doğarlar veya bu konuda çok zayıftırlar. Bu tür insanlar akıllı insanların en yetkin hallerine ulaşmalarında birer araçtırlar. Kadınlar erkekler gibi yetkin insan formuna ulaşma kapasitesine sahip değillerdir. Ancak kadın kocasını mutlu ederek onun bu kapasiteye ulaşmasına yardımcı olabilir.

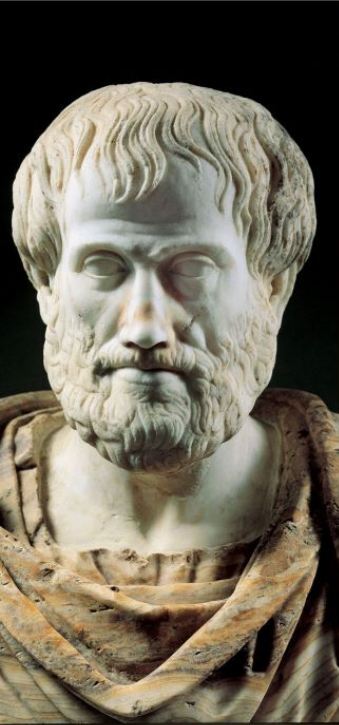
Birey toplum içinde ancak yetkin bir forma dönüşebilir. Bundan dolayı Aristoteles felsefesinde devlet yapay bir kurum olmaktan ziyade insanların kendilerini gerçekleştirmelerini, iyi bir yaşam sürmesini amaçlayan ve insanların gereksinimleri sonucunda oluşan doğal bir kurumdur. Aristoteles devletin bekasını ise yöneten ve yönetilen arasındaki ortak bir amaca dayandırır. Çünkü bazı insanların beden bakımından, bazılarının zihnen güçlü oluşu doğanın yaptığı ayrımdır. Bunun sonucu olarak da bir uçta halk diğer uçta ise üst sınıf vardır. Aralarındaki farkı belirleyen nitelikler ise eğitim, erdem ve doğumdur. Aristoteles devleti oluşturan topluluğun en küçük basamağını aile olarak belirler. Aile devlet yapısının ilk kurumunu oluşturur ve toplumun ilk basamağı olmasının yanı sıra devletin sürekliliği için de önemlidir. Aile devlete kurulan ilk birlik olmasının yanı sıra kendi içinde de bir birlik oluşturur.

"Bu ilk birlik olan ailenin, küçük parçalara bölünmesi, üç çift ortaya çıkartır; efendi ile köle, koca ile karı, baba ile çocuklar. Aristoteles daha sonra bu bölümlerin taşıdığı anlamları açıklar. Efendi ile köle arasındaki ilişkiyi despotluk olarak nitelendirir. Koca ile kadın arasındaki ilişkiyi kocalık, baba ile çocuk arasındaki ilişkiyi de babalık sözleriyle açıklar (Bayoğlu, 2012)."

İnsanın bedenini zihin nasıl yönetiyorsa toplum içerisinde de köle efendisi tarafından yönetilir. Zihnin beden üzerindeki yönetimi (kölenin efendisi tarafından yönetilmesi gibi) mutlakdır (Macit, İplikci, Bingöl, 2019: 28). Efendi her açıdan köleye hakimdir. Çünkü kölelik doğanın yaptığı ayırım sonucunda oluşan doğal ve zorunlu bir durumdur. İnsanları hayatta tutmaya yetecek kadar üretim ancak beden gücü yüksek kölelerin çalışması sayesinde elde edilebilir. Aristoteles ailelerin bir araya gelmesi ile köyler, köylerin birleşmesi ile de site devletlerinin meydana geldiğini söyler. Aristoteles site devletlerini ise insan için nihai model olarak kabul etmiştir. Çünkü iyi örgütlenmiş bir site toplumunda bütün erdemler gerçekleştirilebilir. İnsan kendini daha yetkin bir hale dönüştürme eğiliminde olduğu için insan toplumları bakımından en yetkin toplum site toplumdur. Çünkü site, ailelerden farklı olarak kendi kendine yeten bir yapıdır.

Aristoteles'e göre birey en yetkin formuna bir sitenin yurttaşı olmakla ulaşır. Yurttaşlık ise site yönetiminde söz sahibi olmak anlamına gelmesinden dolayı Aristoteles yurttaşların en yetkin formlarına ulaşabilecekleri bir sitenin özelliğini ise yurttaş sayısının az olmasına bağlar. Bundan dolayı doğuştan özgürlüğü olmayan köleler yurttaş olarak devlet yapısının içinde yer almaz. Aristoteles için önemli olan insanların yaşantısını devam ettirebilmek için kurulmuş olan bir devlet değil, yaşamı daha iyi bir hale getirebilecek erdemli bir yaşantıyla birlikte mutluluk sağlayacak bir devlet yapısı oluşturmaktır. Aristoteles'in devletinde önemli bir yer teşkil eden diğer bir problem ise mülkiyettir. Çünkü yurttaşların iyi ve mutlu bir yaşantı sürebilmesi için özel mülkiyet gereklidir. Onun devletinde yurttaşlar arasında eşitliğin sağlanabilmesi içinde özel mülkiyet olmak zorundadır.

Özel mülkiyet olmadan bireylerin yaşantıları iyi olarak bir değerlendirmeye tabi tutulmaz. İnsanların geçimlerini sağlamak ve yaşantılarını devam ettirebilmek adına mülkiyet edinmesi doğal ve zorunlu bir süreçtir. Bundan dolayı insanın yaşantısını devam ettirebilmek adına mülkiyet edinmesi bir amaç değil araçtır. Aristoteles felsefesinde bütün canlılar arasında yöneten ve yönetilen ilişkisinin olmasından dolayı insanların eşit olmadığı koşullarda herkese eşit davranmanın adaletsizlik olduğunu da dile getirir. Bu sebeple birey, toplum ve devlet arasında oluşan ilişkilerde dağıtıcı adaletin geçerli olduğunu söyler. Buna göre de herkes serveti, sayıluğunu, yeteneği ve bilgisi ölçüsünde farklı muamele görecektir. Bu tür doğal farklılıkları yok sayıp kanun ve devlet ilişkilerinde herkesi eşitlemeye çalışmak büyük haksızlıktır. Bundan dolayı denkleştirici adalet kişiler arası ilişkilerde geçerlidir. Bir kişi diğer bir kişiye zarar verdiğinde meydana gelen zararı tam olarak ödemelidir. Hukuk kurallarının amacı eşitsizliğe dayanan doğal dengeyi korumak, bozulduğunda da eski haline getirmektir. Devlet denkleştirici adaleti yerine getirirken kişisel farklılıkları da dikkate almaz (Akad, Dinçkol, Bulut, 2018: 28).

Sonuç

Aristoteles felsefesinde etik ve siyaset incelemelerinin ortak olarak iyi olana yani mutluluğa ulaşmayı gaye edindikleri açıktır. Onun etik anlayışında kişinin kendini yetkinleştirip mutlu olması ön plana çıkarken, siyaset anlayışında ise bir devletin tümünün kendini yetkinleştirip mutluluğa ulaşması istenilen gayedir. Bu bağlamda Aristoteles etik anlayışında mutluluğa makul olan en iyi eylemi belirleme uğraşındayken, siyaset anlayışında ise devletin mutluluğu için makul olabilecek en iyi yasayı bulmaya çalışır. Aristoteles'in etik ve siyasette bulmayı amaçladığı mutluluk en iyi olan şeyin bile üstünde mutluluğun kendisinin olmasıdır.

Bundan dolayı Aristoteles etik ve siyaseti pratik bilimler olarak sınıflar. Sonuç olarak onun felsefesinde etik ve politika birbirinden ayrı iki disiplin olarak düşünülemez. Onun etik anlayışında siyasetin izlerini, siyaset anlayışında da etiğin izlerini görmek mümkündür. Bundan dolayı insanın gerçek mutluluğa ve en iyiye ulaşabilmesi için bu iki disiplinin birbiri ile etkinlik halinde olması gerekmektedir. Siyaset ve etiğin sağladığı faydalar olmadan her iki disiplinde de ortak olan mutluluğun gerçekleşmesi olanaksızdır.

Kaynakça

- Yılmaz, F. (2017). Aristoteles'te Etik ve Siyaset İlişkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Malatya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Cebir, E. (2021). Aristoteles Felsefesinde Etik Değerlerin Kritiği. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.
- Russell, B. (2021). Batı Felsefesi Tarihi (10). Çev. Ahmet Fethi Yıldırım. İstanbul: Çağaloğlu Alfa.
- Şentürk, M. (2020). Aristoteles Etiğinde Erdem Kavramı. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya
- Bayoğlu, E. (2012). Platon ve Aristoteles'in Devlet Anlayışlarının Karşılaştırılması. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum
- Macit, H., İplikci, A., Bingöl, M. (2019). Siyaset Felsefesine Giriş (2.baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Akad, M., Dinçkol, V., Bulut, N. (2018) Genel Kamu Hukuku (14. Basım). İstanbul: DR Yayınları

